

Prinsippogram for Norsk Ornitologisk Forening

INNLEDNING:

Prinsippogrammet inneholder overordnede retningslinjer for Norsk Ornitologisk Forening (NOF), og ble vedtatt på foreningens årsmøte 23. april 2016.

NOF er en frivillig naturvernorganisasjon med hovedvekt på fugler og fuglevern. Foreningens overordnede visjon er å sikre livskraftige bestander av alle fuglearter i en sunn natur. NOF ser som sine viktigste oppgaver å verne om naturen, særlig fuglefaunaen, fremme interessen for og bedre kunnskapen om fuglene og deres livsmiljø, være bindeledd mellom vårt lands fugleinteresserte og stimulere til ulike ornitologiske undersøkelser og aktiviteter.

For å kunne forvalte naturen og artene som lever der, må vi ha kunnskap om artsmangfoldet i de aktuelle områdene. Kartlegging av arter og naturtyper er en forutsetning for kunnskapsbasert forvaltning. NOF mener at prinsipper om kunnskapsbasert forvaltning, «føre-var-prinsippet» og samlet belastning bør ligge til grunn for alle inngrep som kan tenkes å ha en påvirkning på arter og deres leveområder.

Prinsippogrammet til NOF er organisert rundt følgende temaer:

1. *Endring, reduksjon og fragmentering av leveområder*
2. *Forvaltning av bestander*
3. *Fremmede arter og oppdrettsindivider*
4. *Klima og energi*
5. *Forurensning*
6. *Fiskeri og landbruk*
7. *Beskyttelse av fugler og hekkeplasser*
8. *Fuglefôring*
9. *Forstyrrelse*

TEMA 1: ENDRING, REDUKSJON OG FRAGMENTERING AV LEVEOMRÅDER

Arealendringer er en viktig årsak til reduksjon i mange av våre fuglebestander.

Arealforandringer knyttet til kulturmark er en negativ faktor for fugler, sammen med tap av våtmark. Mange fuglearter er avhengig av skog med stort innslag av gamle, døende og døde trær.

- Drenering og inngrep i myr og våtmark må stanses.
- Utfylling av fjæreamråder og viktige trekklokaliteter må stanses.
- Restaurering av våtmark må prioriteres i arbeidet med naturmangfold.
- Minst 10 % av norsk skog må vernes, og da med et faglig begrunnet utvalg av ulike typer skog.

TEMA 2: FORVALTNING AV BESTANDER

Bestandsmål

NOF aksepterer ikke øvre bestandsmål for naturlig forekommende norske fuglearter.

- NOF mener at fuglebestandene skal kunne utvikle seg naturlig. Høstingsprinsippet som NOF mener skal legges til grunn for artsforvaltning tilsier at jakt ikke skal påvirke bestandene negativt. Enkelte arters mulige konflikter med andre samfunnsinteresser må løses med forebyggende tiltak, og ikke med reduksjon av bestander som av naturlige årsaker har økt.

Store rovdyr

Toppredatorer er kritisk viktige elementer i funksjonelle økosystemer. Regulering av bestander av hjortedyr og mindre predatorer er avhengig av de store rovdyrene. Lave bestander/utryddelse av toppredatorene får konsekvenser for naturen langt utover bortfallet av deres tilstedeværelse.

- NOF mener at bestandene av store rovdyr (ulv, gaupe, jerv og bjørn) i Norge må få utvikle seg naturlig uten begrensende faktorer som egne, begrensede avsatte områder for disse artene. NOF tar avstand fra begrensning av bestandene (uttak av ynglende individer/hi-uttak og jakt) før skade på bufe/rein er påvist. Uttak av enkeltindivider som beviselig gjør stor skade kan være akseptabelt på lik linje med gjeldende praksis for kongeørn.

Jakt

NOF aksepterer bærekraftig jakt.

- NOF aksepterer ikke jakt på trua eller nær trua arter.
- NOF er imot all jakt på fugler vår og sommer. NOF mener at vårjakta på ender i Kautokeino i Finnmark må avvikles.

Skadefelling av fugler

Fugler kan gjøre skade blant annet i økonomisk sammenheng, og noen mennesker opplever fuglers tilstedeværelse som plagsomt i enkelte situasjoner. Fugler har krav på stor grad av beskyttelse og et godt lovverk.

- Forebyggende og avbøtende tiltak må ha et tydelig fokus, og fellingstillatelser bør ikke gis før det er dokumentert at slike tiltak er gjennomført og ikke nytter.
- Skadefelling skal kun gis der enkeltindivider påviselig forvolder vesentlig skade og skal ikke benyttes som bestandsregulerende tiltak.
- NOF anser det som riktig og nødvendig at beslutningsmyndighet etter skadefellingsforskriften ligger hos Fylkesmannen eller Miljødirektoratet.

Skuddpremier

Bruk av skuddpremie er lite faglig basert. Generelt er det ønskelig at bakenforliggende årsaker tas tak i, foran utskyting som et skadedempende tiltak.

- NOF mener at adgangen til å opprette skuddpremier på naturlig forekommende norske arter ikke hører hjemme i dagens naturforvaltning.
- NOF ønsker at viltlovens § 51 snarest mulig blir endret, med et generelt forbud mot å opprette skuddpremier på stedege arter i Norge.

TEMA 3: FREMMEDE ARTER OG OPPDRETTSINDIVIDER

Fremmede arter

Fremmede arter kan utgjøre en økologisk belastning for ville fuglebestander, og hører ikke hjemme i norsk natur.

- NOF mener at utsatte og forvillede bestander av innførte arter (som kanadagås, stripegås, niland, fasan, mink og mårhund) skal bekjempes i Norge.

Utsetting av oppdrettsindivider av ville fuglearter

Utsetting av oppdrettsindivider vil kunne føre til domestisering og negativ genetisk forandring av ville fuglebestander.

- NOF er imot utsetting av avlete individer av stedeegne fuglearter (som stokkand, vaktel og raphøne) for jakt eller andre rekreasjonsformål.

Katt og hund

Forvillede og etterlatte huskatter er en fremmed art i norsk fauna og utgjør en stor trussel mot fugler og andre smådyr. Løse hunder utgjør et potensielt skadeelement også for fugler i hekketiden og under trekket.

- NOF mener at bestander og individer av forvillede tamkatter må fjernes fra naturen.
- NOF mener at alle huskatter som ikke skal brukes til avlsformål bør steriliseres. Alle katter bør ID-merkes.
- NOF anbefaler at huskatter holdes innendørs i fuglenes hekketid, og spesielt om natten og morgenen.
- Kommunene må sørge for god skilting og godt informasjonsarbeid om sine båndtvangsbestemmelser.
- Politiet må prioritere reaksjoner på brudd på båndtvangsbestemmelser.

TEMA 4: KLIMA OG ENERGI

Fornybar energi og klima

NOF mener det er svært viktig at utslippene av drivhusgasser reduseres. Menneskeskapt klimaendring er en stor trussel for mange fuglearter. Tiltak kan gjøres blant annet gjennom sparing av strøm og oppgradering av eksisterende kraftverk, dessuten gjennom å erstatte fossil energi med fornybar.

- NOF mener at ny energiproduksjon skal unngå å skade fuglelivet og økosystemene. Våre viktigste fugleområder må bevares, og kraftproduksjon i slike områder er uforenlig med fuglevern.
- Utviklingen av fornybar energi må gjøres etter et klart planverk, som ivaretar viktige miljøhensyn.
- Arbeidet med å forhindre at fugler forårsaker elektrokusjon, samt at fugler kolliderer med kraftledninger må videreføres og styrkes.
- Vindkraftverk er spesielt problematisk for fuglelivet. Myndighetene må følge anbefalt plassering ut fra oppdatert tilgjengelig forskning. NOF mener at eventuell videre norsk vindkraftutbygging må foregå etter en nasjonal plan.

TEMA 5: FORURENSNING

Miljøgifter

Miljøgifter er kjemikalier som er lite nedbrytbare, kan hoppe seg opp i levende organismer (bioakkumulere) og er giftige. For fugler kan dette gi forgiftning, reproduksjonsskader og skadet arvestoff.

- NOF mener at blyhagl skal være forbudt ved jakt i Norge.

Olje og gass

Petroleumsaktivitet utgjør en stor risiko for sjølevende fugler, både under utvinning og transport.

- NOF er imot åpning for olje- og gassutvinning i Lofoten, Vesterålen, Senja, Barentshavet SØ og havområdene ved Jan Mayen.
- NOF mener at det må etableres bedre oljevernberedskap og los-ordninger langs kysten.
- NOF ønsker et nasjonalt operativt kompetansesenter for sjøfugl. Senteret må raskt kunne komme i gang med registrering og rehabilitering av fugler når ulykker inntreffer. Dette er spesielt viktig når truede eller nært truede arter som stellerand, havelle og ærfugl er rammet.

Forsøpling av havet

Plast og andre fremmedlegemer på avveie er en stor trussel mot sjøfugler og annet marint dyreliv. Sjøfugler dør blant annet som en direkte følge av plast i fordøyelsessystemet.

- NOF ønsker at det forebyggende arbeidet mot forsøpling av havet prioriteres.
- Nasjonalt må det etableres bedre ordninger for å sikre bedre oppsamling og resirkulering fra store utslippskilder, for eksempel fiskeriene.

TEMA 6: FISKERI OG LANDBRUK

Bifangst fra fiskeriene

Bifangst fra fiskeriene er et stort problem. Undersøkelser av garn- og linefiske i Norge viste at 10 000-12 000 sjøfugler ble drept årlig i fiskerier i 2009 og 2010. Havhest, skarv, teist, lunde og alke dominerte blant de drepte fuglene. På global basis drepes cirka 400 000 fugler hvert år gjennom bifangst.

- NOF krever en nasjonal handlingsplan for å begrense bifangst av fugler i fiskeriene.

Oppdrettsnæring

Oppdrettsanlegg (på land og i vann) må ikke lokaliseres der de er i konflikt med viktige fugleområder, på grunn av arealbeslag, forurensningsproblematikk, forstyrrelser og andre negative påvirkningsfaktorer.

Landbruk

Biologisk mangfold er særlig knyttet til restbiotoper som for eksempel åkerholmer, randsoner, veikanter, bekker og dammer i det intensivt drevne jordbrukslandskapet. Siden 1980-tallet har det vært en sterk tilbakegang av fuglearter i kulturlandskapet i Europa.

- NOF mener at restbiotoper i kulturlandskapet i minst mulig grad må utsettes for tilfeldig sprøyting og gjødsling, og at de skjøttes slik at de ikke gror igjen for dermed å unngå videre tilbakegang av fugler i kulturlandskapet.
- NOF ønsker en landbrukspolitikk som gir mer bruk av beitedyr i kulturlandskapet.
- NOF ønsker at myndighetene prioriterer områder tilknyttet kulturmark i restaureringen av ødelagt våtmark.

TEMA 7: BESKYTTELSE AV FUGLER OG HEKKEPLASSER

Beskyttelse av fugler i hekketiden

Naturmangfoldloven inneholder en generell aktsomhetsplikt. Denne stiller krav om at alle skal gjøre «det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med forvaltningsmålet for arter i lovens paragraf 5». Paragraf 5 slår fast at alle arter skal ha levedyktige bestander i sine naturlige leveområder. Dette gjelder alle fuglearter og deres hekkeplasser.

- Arter som er truet trenger særlig aktsomhetsplikt, og det bør være særlig gode grunner til å hindre hekking av truede arter, for eksempel med tiltak som hindrer fuglene å etablere seg før reirbygging og egglegging.
- Fugler som har egg eller unger må ikke fjernes, eller forstyrres mer enn nødvendig.
- Tildekking av større hekkeplasser må ikke forekomme.

Fly og fugl

NOF ønsker at man jobber for tiltak som både ivaretar flysikkerhet og fuglers krav om beskyttelse.

- Fokus må alltid være på forebyggende og avbøtende tiltak.
- Arealmessige tiltak og god planlegging vil kunne redusere antall fugler på flyplassområder. Med arealstyring med fokus på mattilgang kan antall fugler og artssammensetning styres. Tyngre og større fugler er en større risikofaktor enn små fugler, og tiltak bør vurderes deretter.
- Nedskyting av tilfeldige rastende fugler (som måker, vadere, andefugl) har liten effekt, og bør unngås.
- Skremselstiltak er akseptabelt for tilfeldig rastende fugler.
- Også truede arter har flere ganger vært utsatt for utskyting på flyplassområder. NOF mener at når truede arter som utgjør liten risiko for flytrafikken hekker på flyplassområdet, må andre løsninger benyttes.

Sensitive arter

NOF oppfordrer sine medlemmer til å dele egne observasjoner med forvaltningen gjennom rapporteringssystemer som Artsobservasjoner, noe som også gjelder sjeldne og sårbare arter. Dette bygger på en tillit om at dataene blir brukt riktig i forvaltningen. Denne tilliten må ikke svekkes.

- NOF mener at detaljert informasjon om hekkeplasser for sensitive arter må være unntatt offentlighet, og at tilgang til denne type informasjon kun bør gis etter nøye avveininger mellom behov og risiko.
- Informasjon om sensitive arter må deles aktivt og effektivt med aktuelle forvaltningsnivå.

TEMA 8: FUGLEFØRING

Fugleføring

NOF mener føring av ville fugler i sin alminnelighet er en positiv og givende aktivitet, som fremmer kjennskapet til naturen rundt oss.

TEMA 9: FORSTYRRELSE

Oppførsel i felt og tilrettelegging

Ferdsl i naturen, både privat og organisert, er svært viktig og givende, men kan utgjøre en belastning på fuglelivet og natur.

- NOF mener myndighetene bør legge til rette for observasjonsvirksomhet enkelte steder der dette er nødvendig for å beskytte sårbart fugleliv. Slike tilretteleggingstiltak kan være kanalisering av ferdsel og etablering av observasjonsfasiliteter.
- NOF mener at det i større grad bør være ferdselsforbud i hele eller deler av verneområder.
- Planlegging av sykkelstier og annen ferdsel/aktivitet i utmark må ta hensyn til viktige fugleområder.